

MIŁOŚĆ DO STARYCH PAROWOZÓW

Nie ma drugiego takiego miasta w naszym województwie, jak **Jaworzyna Śląska** gdzie w równie dużym stopniu docenia się tradycję kolejarską. Kolejawsze odgrywała w tym miasteczku kluczowe znaczenie jako drugi obok "Karoliny" pracodawca. Niestety, tutejszy węzeł kolejowy traci stopniowo na znaczeniu, co jest pochodną słabnącej roli gospodarki regionu wałbrzyskiego. Wiele wskazuje na to, że PKP w Jaworzynie mogłaby znowu "zaistnieć" z większą siłą choć w nieco innym wymiarze! Mam na myśli cenną inicjatywę działaczy tutejszego koła **Polskiego Stowarzyszenia Miłośników Kolei**, którzy postanowili doprowadzić do powstania właśnie w tym mieście **Skansenu Kolejnictwa**. Chęci to jedna sprawa - druga - to zgoda organów centralnych **PKP** rezydujących w stolicy, na którą zainteresowani oczekują z niecierpliwością już drugi rok. **Skarb naszych kolei**

Jest nim niewątpliwie - stara jaworzyńska lokomotywnia, której początki, należy datować gdzieś na koniec XVIII wieku. - W literaturze fachowej brak dokładniejszych danych na ten temat. Natrafiono jedynie na zapisy o tym, że w marcu **1846 r.** istniał tu już oddział mechaniczny kolei. Parowozownia musiała więc być w tym mieście znacznie wcześniej - wyjaśniał nam pan **Zbigniew Gryzgot** - czasowo pełniący obowiązki kierownika tzw. Pozaklasowej Lokomotywni w Jaworzynie Śl. bezpośrednio podległej **Lokomotywni - Wałbrzych**. Budynek, o którym mowa ma kształt wachlarza, do którego prowadzi pęk torowisk kończących się kanałami do przeglądów okresowych i napraw międzypociągowych. Takich czynnych kanałów jest tu 13. Pierwotnie było ich nawet 15 ale część parowozowni zamieniono na magazyn. Do tego specjalnego garażu dla parowozów dojeżdża się z torowisk za pomocą specjalnej obrotnicy. Parowozownia doskonale nadaje się na

skansen zważywszy na to, że czynna tu niegdyś lokomotywnia została zlikwidowana 3 lata temu i pełni swą pierwotną funkcję tylko w bardzo ograniczonym zakresie. Obiekt już sam w sobie stanowi zabytek techniki!. Tym cenniejszy, że rzadki na mapie kraju.

Ekspozyty

Są nimi **stare parowozy**, których jest w tej chwili 20. Do Jaworzyny Śląskiej zaczęły trafiać z różnych stron kraju - od dwóch lat. Najstarsze - 6 sztuk - pochodzą z Muzeum Kolejnictwa w Warszawie, przybyły stamtąd bardzo zniszczone. Kilka dalszych doprowadzono z całej Dolnośląskiej DOKP gdzie stały na bocznicach już bezużytecznie od kilkunastu czy kilku lat. Inne odnaleziono szczęśliwym trafem na składowiskach starych lokomotyw gdzie oczekiwały na pocięcie do hut. Starania tutejszych miłośników kolei przyniosły wyjątkowo obfity plon. Nie ma cienia przesady w stwierdze-

niu, że **obecnie tak cennych okazów parowozów nie ma żaden inny skansen w Polsce**. Krótko mówiąc są tu po prostu wszystkie lokomotywy, które jeździły kiedyś po naszym terytorium i to nawet jeszcze wtedy gdy Polski na mapie Europy nie był! **Prawdziwa kolej musi dymić!**

Takiego zdania jest **Ryszard Wiśniewski** - jeden z najlepszych znawców starych lokomotyw, który notabene na parowozach przejeździł kilkanaście lat by poświęcić się dziś ich renowacji. Każda ze stacjonujących tu lokomotyw nie ma przed nim tajemnic a opowiada o nich tak ciekawie, że jego pasji i głębokiej wiedzy mógłby pozazdrościć nie jeden ekspert. - Do naszej parowozowni - wyjaśniał - zaglądamy już teraz choć skansen formalnie jeszcze nie istnieje całe rzesze turystów z Zachodu: Niemiec oraz, jak ostatnio coraz częściej, z Anglii (to oni przed rokiem na stulecie trasy kolejowej

Strzegom-Bolków ochrztili jedną z lokomotyw imieniem Barbara o czym informuje umieszczona na lokomotywie tabliczka). Goście z zagranicy są zachwyce- ni tym, że w naszym kraju najstarsze lokomotywy można jeszcze oglądać na własne oczy a nie, jak u nich

najczęściej tylko ze starych zdjęć czy sztychów. Najcenniejsze ekspozyty? To temat na długie opowiadanie. Proszę bardzo. np. **TY-23** - parowóz wyprodukowany w Polsce, z 1923 roku, z najliczniejszej serii polskich parowozów. Było ich w kraju 612 pozostały do dziś jedynie dwa! Tę maszynę specjalista rozpozna po wyjątkowo oryginalnej konstrukcji paleniska umieszczonej na kwadratowym stojaku. **TR-201**, to z kolei jedna z kilku zachowanych na świecie lokomotyw produkcji amerykańskiej z czasów II wojny, która do Polski przybyła tuż po jej zakończeniu w ramach pomocy UNRY, sami Amerykanie jej już nie ma-

ją. Flesze zwłaszcza niemieckich aparatów fotograficznych nie milkną na widok lokomotywy - jedyne parowozu na świecie - z krótkiej serii wyprodukowanej przez Niemcy przed wojną dla Mandżurii. Nigdy tam nie trafiły. Rarytasem dla miłośników kolei jest też jedyny egzemplarz na świecie parowozu **TKH-12 (2)** bagatelka z...**1890 r.** wybudowany w Królewcu. Jest to wyjątkowo malownicza lokomotywa, która co ciekawe zagrała w ok. 30 filmach m.in. w "Rodzinie Połanieckich" i "Lalce" (pod nią rzucał się Wokulski). A już zupełnie niedawno w duńskim filmie "Drzewa umierają stojąc", do którego zdjęcia nakręcano także w Jaworzynie Śl. To właśnie te stare parowozy, z których jest czynnych a jeszcze kilka następnym udało się uruchomić po naprawie pod parę - mogłyby być nie lada atrakcją turystyczną naszego regionu gdyby nie sporadycznie, jak teraz, ale regularnie wyruszały na żelazny szlak według specjalnie opracowanego dla Kolei Turystycznej rozkładu jazdy. Taki skansen, gdzie nie tylko można podziwiać stare parowozy ale i wybrać się nim na wycieczkę istnieje np. w Chabówce. I my mamy co pokazać turystom. - Zdaniem wiceburmistrza Jaworzyny - Konrada Jabłońskiego w sprawie skansenu, potrzebne są decyzje. To nowe miejsca pracy dla gminy a nade wszystko - szansa na pobudzenie ruchu turystycznego całego województwa, w którym roi się od malowniczych tras...wiodących wiaduktami przerzuconymi na zboczach malowniczych wzgórz i licznymi tunelami. Przykładowo jedna mała wzmianka o **pociągach retro** z Jaworzyny Śl. w przewodnikach angielskich firm turystycznych spowodowała już dość duże zainteresowanie. W prawdziwej planowej kampanii, jaka by się przydała można jednak reklamować tylko to, co istnieje. Nie zaś - to co jest tylko efemerydą.

Krystyna Smerd

